

PŘEDSEDKYNĚ TECHNOLOGICKÉ AGENTURY ČESKÉ REPUBLIKY RUT BÍZKOVÁ: Pomáháme zužitkovat naši největší strategickou surovinu – českou schopnost hledat nová řešení

■ Rčení „zlaté české ruce“ je za hranicemi stále poměrně rozšířené. Myslíte si, že to platí i o českých hlavách?

Jsme národem s dlouhou průmyslovou tradicí a to, že jsme mistři ve zlepšování a v improvizaci, je pověstné i za hranicemi. Rčení „zlaté české ruce“ je, myslím, plně zasloužené. Aby se ale ruce mohly pustit do práce, potřebují k tomu myšlenky, kreativitu, nápady. Ty nám určitě také

Je třeba dávat peníze do řešení, která prokazatelně přinesou užitek v dohledné době

nechybí. „Zlaté české hlavy“ jsou v zemi, která neoplyvá příliš velkým nerostným bohatstvím, určitě bohatstvím největším.

Je to naše strategická surovina, kterou bychom měli dobře využít – pro sebe, své děti i vnoučata. To znamená podporovat vědu, bádání, ale hlavně aplikovaný výzkum a inovace. To nese praktické výsledky, které umožní, že „zlaté české ruce“ budou mít co dělat a jejich výsledky se nebudou poměřovat s jinými jen tím, zda vložená lidská práce byla dost laciná.

Potřebujeme chytrá řešení pro chytré výrobky. Abych se vrátila k vaší otázce: Ano, máme mnoho chytrých hlav.

■ Umíme je však využít?

Myslím, že jim dáváme dost prostoru. Technologická agentura, kterou zde zastupuji, byla zřízena před čtyřmi lety právě proto, aby bylo možné účinně podporovat chytrá řešení, která se uplatní v praxi.

Máme programy, ze kterých lze získat podporu pro výzkumné projekty, ale pouze za podmínky, že do těchto projektů věnují vlastní prostředky také firmy. Vyjadřují tím zájem o to, aby ve výzkumu vzniklo něco, co se následně skutečně objeví na trhu jako kvalitnější výrobek nebo lep-

Foto archiv

ší řešení například v dopravě nebo v ochraně životního prostředí.

■ Můžete uvést nějaké příklady, co agentura podporuje?

Abych použila ty, které se v poslední době objevily v médiích – systém RODOS, který se právě začíná zkoušet. Bude lépe usměrňovat dopravu tak, aby na opravované dálnici D 1 nedocházelo k mnohakilometrovým frontám.

Nebo koše do metra odolné vůči výbuchu – v současné době se nakupují v cizině a jsou mimořádně drahé. U nás se zkouší materiály, které vydrží stejně i silnější výbuchy trhavin. Kdo navštívil některá hlavní města evropských zemí a zažil nepořádek na ulicích nebo v metru, protože koše byly odstraněny, aby do nich někdo neumístil bombu, určitě ocení, že u nás je to jinak.

Čistit vodu nebo půdu pomocí nanotechnologií bude rovněž

velmi výhodné, zejména když tato metoda bude šetrnější a levnější než jsou ty, které dosud používáme. Nebo přesnější obráběcí stroje, které pracují přesně i po dlouhé době a proto se lépe prodávají.

■ Jakým způsobem takové projekty podporujete?

Máme několik typů programů – většina z nich je označena řeckými písmeny. Každý rok vyhlásíme soutěž v některém programu a z projektů, které do něj byly přihlášeny, pak podle pravidel stanovených zákonem vybíráme.

V současné době „provozujeme“ programy Alfa, Beta a Omega. V nich podporujeme výzkum a vývoj nových materiálů a technologií, energetické projekty, ochranu životního prostředí, nová dopravní řešení. Podporujeme také společenskovední výzkum, třeba nové statistické metody ne-

bo snahy zjistit, co způsobuje ve městech vytváření příměstských satelitů, jak to ovlivňuje kvalitu života lidí, jejich spokojenost, životní prostředí. Jiný typ programu jsou Centra kompetence.

Pokud nemáme konkurovat jen levnou pracovní silou, potřebujeme „chytrá řešení“

■ V médiích se nedávno objevila i další „písmena“ – Gama a Delta. Také od vás?

Ano. Připravili jsme dva nové programy, které z toho, co jsem popisovala, trochu vybočují. Gama je program složený ze dvou podprogramů, které dosud v Česku chybí. Zaměřují se na to, aby sama výzkumná pracoviště rozhodovala o tom, jaký výzkum „u

sebe doma“ podpoří tak, aby jeho výsledek byl užitečný.

Druhý podprogram se pak zaměřuje na firmy, které dovedou do praxe to, co už daňový poplatník podpořil, ale výsledek ještě nebyl uplatnitelný v praxi. Například existuje šetrná metoda čištění dna vodních toků. Jde ale o to, aby existoval také stroj, který bude umět touto metodou dno čistit. K tomu je dobrá Gama.

Delta je program mezinárodní spolupráce. Víc hlav víc ví a nemusí to být jen ti, kteří mluví česky, resp. mají trvalé bydliště v Čechách, na Moravě či ve Slezsku. Na podporu jejich spolupráce je určen program Delta.

■ Co tedy plánujete v nejbližší době?

Všechno závisí na velikosti rozpočtu. V současné době je náš rozpočet 2,5 miliardy korun, patříme tedy mezi velké poskytovatele státní podpory výzkumu

a vývoje. Tyto peníze však stačí jen na projekty, které právě běží. Celkem jich je přes sedm set.

Podle finančních možností postupně vyhlásíme další výzvu v programu Alfa, pak první výzvu v programu Gama a následně první výzvu v programu Delta.

■ Otázka je, zda je dobré dávat více peněz do výzkumu v době, která není zrovna ekonomicky příznivá?

Pokud myslíme na budoucnost, pak je to určitě správné. Je však třeba dávat peníze do takových řešení, která prokazatelně přinesou užitek v dohledné době. V nejbližších letech přijde do Česka ještě hodně peněz z evropských fondů. Mají být využity na „reindustrializaci“ Evropy a zvýšení její výkonnosti a konkurenceschopnosti.

To je pro nás dobrá zpráva – my se „reindustrializovat“ nemusíme, protože jsme svůj průmysl zcela neopustili. Dodnes přispívá největším dílem na vytváření národního bohatství. Pokud ale nemáme konkurovat jen levnou pracovní silou, pak potřebujeme „chytrá řešení“.

Dnes se nikdo nedívá tomu, že je na trhu každý rok kvalitnější auto s nižšími emisemi a větším komfortem nebo že platební kartou může platit už téměř všude. Když se vede žhavá debata o tom, kdo má nárok na jakou kloubní náhradu, už se nemluví o tom, že i ta nejlevnější je podstatně lepší než ta nejlepší před několika lety.

To všechno je výsledek výzkumu, který byl jako inovace uplatněn v praxi. Přitom se u nás, nejen v akademické obci, vede diskuse o tom, zda a proč takové věci podporovat. Naše odpověď je: Samozřejmě, musíme takové věci podporovat, protože provázet cizince po památkách je fajn a dělejme to, co nám síly stačí, ale z toho všichni žít by nemůžeme.

Stranu připravil Jiří Tichý

Program Gama zkrátí cestu objevů do praxe

Výsledky výzkumů většinou není možné hned komerčně využít. Je potřeba udělat dodatečné testy, ověřit některé vlastnosti, provést průzkum možného uplatnění atd. Složitá je i cesta, jak výsledky výzkumu uvést na trh.

„Nový program Technologické agentury Gama, jenž je plánován na roky 2014 až 2019, bude pomáhat právě v těchto oblastech,“ říká Ing. Pavel Komárek, CSc., člen předsednictva Technologické agentury.

Jeho první podprogram je zaměřen na ověření, zda a za jakých podmínek je výsledek výzkumu využitelný v praxi. Většinou jde o výsledky, které vznikly při řešení výzkumných úkolů neplánovaně, často o nápady studentů nebo mladých vědeckých pracovníků.

Bez prostředků na ověření nadějných myšlenek z hlediska jejího komerčního potenciálu je nejen zmařena část financí, které byly na výzkum dosud věnovány, ale připravujeme se i o peníze, které bychom mohli získat v případě úspěchu tohoto nápadu na trhu.

Foto archiv

Simulátor lehkého sportovního letounu SimStar na loňském strojírenském veletrhu v Brně.

Hodnocení využitelnosti podobných nápadů přitom agentura ponechá na výzkumné organizaci. V její kompetenci bude celý proces od vyhledávání vhodných výsledků výzkumu přes ochranu duševního vlastnictví až po nabídku výsledků aplikační sféře a rozdělení případných výnosů. Agentura bude posuzovat nejen

správnost použití finančních prostředků, ale i to, zda byla skutečně vyvinuta snaha dosáhnout výsledku a zda nebylo cílem pouze zajistit pokrytí části nákladů příslušného výzkumného pracoviště.

Pro výzkumné organizace je v tomto podprogramu plánováno 620 milionů Kč ze státního rozpočtu. S ohledem na počet vý-

zkumných pracovišť to není mnoho. Půjde tedy spíš o pilotní program, který má výzkumná pracoviště motivovat k tomu, aby se na praktických příkladech naučila lépe využívat svoje znalosti. Předpokládá se, že v novém programovém období evropských strukturálních fondů bude možné na ověření výsledků výzkumu využít mnohem větší finanční prostředky. Musíme to však v Česku umět. Úspěšná účast v programu Gama bude pro výzkumné organizace tou nejlepší přípravou.

Druhý podprogram Gamy nabídne podporu podnikům, které budou chtít uvádět na trh inovace, jejichž výzkum a vývoj byl podpořen z veřejných zdrojů. Podprogram bude vyhlášen v příštím roce a jeho cílem není jen snížení rizika neúspěchu pro podnikatele, který se rozhoduje, zda vloží do projektu vlastní finanční prostředky, ale také získání zpět části peněz vynaložených na výzkum a vývoj. Úspěšné uvedení výrobku na trh se projeví i zvýšením příjmů státního rozpočtu.

Centra kompetence vedou výzkumníky ke spolupráci v nadějných oborech

Český výzkum trpí velikou roztržitostí. Na různých místech je uskutečňováno množství drobných projektů bez vazby na dlouhodobější cíle.

„Program Technologické agentury Centra kompetence je dnes jediným programem aplikovaného výzkumu, jenž zaručuje výzkumníkům dlouhodobou podporu. Jeho hlavní předností je skutečnost, že umožňuje nacházet a podporovat spolupracující skupiny pracovišť, které prokazují kvalitu a zároveň mají jasnou vizi, kam se ubírat,“ řekl prof. Ing. Vladimír Mařík, DrSc., předseda Výzkumné rady TA ČR.

Centra kompetence existují v oblasti klasické energetiky, automobilového průmyslu, IT a kybernetiky, organické chemie, biomedicíny, vývoje kolejových vozidel a v dalších odvětvích. Přirozeně se tak propojují aka-

demická a průmyslová sféra a výslovně se podporuje přenos znalostí.

V plánech agentury je posilovat financování stávajících či budoucích center, ale jen těch, u nichž se po dvou až čtyřech letech činnosti prokáže, že jejich přínosy jsou opravdu vynikající. V dalších letech by pak bylo dobré postupně vytvářet ještě větší Národní centra, zejména kolem velkých Center kompetence nebo jejich shluků.

„Vytvoření pevnější, dlouhodobé infrastrukturální kostry umožní koncentraci kvalitního a ekonomicky přínosného aplikovaného výzkumu do větších jednotek, které budou schopny svou prací konkurovat špičkovým mezinárodním pracovištím. A neskončí odchodem jednoho významného výzkumníka,“ dodal profesor Mařík.

Partnerem stránky je Technologická agentura ČR

